

פרשת שלח לך מה אתה רואה? -הרב עידו פכטר-

בהקדמתו לספר במדבר מציין הרמב"ן: "ואין בספר הזה מצות נוהגות לדורות זולתי קצת מצות". אכן, ענייננו של ספר במדבר איננו במתן מצוות לעם ישראל - שהרי לא בהר סיני רגליו עומדות וטרם בא לערבנות מואב - כי אם בתיאור מסעם של ישראל אל הארץ. הגיבורים, בשל כך, של הספר הם לא הכהנים - גיבורי ספר ויקרא, ולא משה ואהרן - גיבורי ספר שמות, אלא הנשיאים, מנהיגי השבטים. הם המונים את העם וממונים כראשי דגלים, הם חונכים את המשכן, הם נשלחים כמרגלים, והם החוטאים המרכזיים בבעל פעור. הנשיאים הם אלו שאחראים בפועל על הנהגת השבטים במסע אל הארץ.

אשר על כן, מפתיע לקרוא בסוף פרשת שלח את מצוות ציצית (במדבר טו, לז-מא). לא נאמר כאן מתי ניתנה מצווה זו ואף לא נראה שהיתה סמיכות כרונולוגית בינה ובין מאורעות פרשת שלח; סביר להניח כי היא ניתנה כבר בהר סיני עם שאר המצוות. מדוע אם כן היא נכתבה כאן? עיון במלים המנחות בפרשייה זו חושף הקבלה ברורה בין מצווה זו ובין פרשת המרגלים:

מצוות ציצית	חטא המרגלים
ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וראיתם אתו אשר אתם זנים אחריהם	שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל וראיתם את הארץ ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשא את זנותיכם

מה עומד ביסוד הקבלה זו?

תכליתה של מצוות ציצית היא למנוע מהאדם לתור אחרי לבו ואחרי עיניו. באופן מפתיע, התורה מקדימה של הלב לעיניים ("ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם"); בעוד שבדרך כלל קודמת העין הרואה ללב החומד למעשה העברה. חידושה של מצוות ציצית הוא שסדר הדברים הוא הפוך. בעוד שהעולם סובר שהלב מסור לעיניים, ואדם מתאווה לחטאים בעקבות מראות מסוגים שונים שאליהם הוא נחשף, מגלה התורה שלמעשה העין מסורה ללב. קודם הלב חומד ואז העין רואה. אם לבו של אדם ישר, גם אם הוא נחשף למראות קשים, הוא יראה רק דברים ישרים. אך אם לבו עקום וחוטא, גם במקום טהור לחלוטין, הוא יראה את כל תאוות העולם. זהו סוד הפער בין העין הרעה של בלעם הרשע ובין העין הטובה של הכהנים המברכים את העם. בכל דבר ניתן לראות רע וטוב; השאלה להיכן הלב מוביל.

מצוות ציצית נועדה אפוא למנוע מהאדם לחטוא לא בדרך של הצבת מחסומים לעיניים, אלא בדרך של תיקון הלב. אדם שרואה את פתיל התכלת, קושר את ליבו לאביו שבשמים. ואז, כשהלב מתוקן, אין זה משנה היכן יהיה ומה יראה, אל החטא הוא כבר לא ייפול.

ניתן לאור זאת להבין מדוע מצווה זו כתובה כאן, בסוף פרשת שלח. מסתבר שעניין זה בדיוק היה חטאם של המרגלים. המרגלים נשלחו לתור את הארץ, לראות מה טיבה. המתבונן בפסוקים רואה שדיווחם לאחר שחזרו למחנה ישראל היה בסך הכל מהימן. הם אכן תיארו את מה שראו. הבעיה היתה אפוא לא בראייה עצמה אלא בלב שעמד מאחוריה. אם היו המרגלים תרים את הארץ ממקום של אמונה ביכולת ישראל לכבוש

ארגון רבני צ'הר

ההסתדרות הציונית העולמית
המערך לשירותים רוחניים בתפוצות

את הארץ, ממקום של נאמנות להבטחת ה' כי יוריש את הגויים מפניהם – לא היו מחשיבים עצמם כקטנים ולא היו מפקפקים ביכולת של ישראל להגיע לארץ. כמו דוד שרואה את גוליית, הם היו רואים בענקי הארץ מכשול קטן שבקלות ניתן להתגבר עליו. אך לבם לא היה כן. התורה מגלה לנו שמלכתחילה הם ניגשו אל שליחותם ממקום של ספק, ועל כן ראו את שראו – את אפסותם של ישראל לעומת גודלם וחוזקם של יושבי הארץ, את חוסר היכולת להיכנס לארץ. ורק משום כך, מפני שלבם היה פסול, נענשו.

מצוות ציצית ניתנה בסוף הפרשה כדי לתקן את חטא המרגלים. למרות שהיא מיועדת לכלל ישראל, היא נועדה לצייד בראש ובראשונה את מנהיגי העם באמצעי שיזכיר להם תמיד היכן ליבם אמור להיות. מנהיג שמאמין בכל ליבו במסע שאותו הוא מוביל, לא יירתע מכל אתגר ומכל קושי. כל מטרה תיראה בעיניו כברת-הישג וכל מכשול ייראה בעיניו כעניין פעוט. אך מנהיג שלוקה באמונתו בצדקת הדרך, שליבו אינו שלם עמו, במבט עיניו, כל אתגר קטן ייראה כמכשול גדול וכל קושי ייהפך למשבר. זוהי האחריות הגדולה במוטלת על המנהיגים. מבחינה אובייקטיבית, כולנו רואים בעינינו את אותם מראות. תפקידו של המנהיג הוא לראות את הדברים אחרת, לתת להם את הפרשנות הנכונה, ואחריו לסחוף את הציבור כולו.

הרב עידו פכטר, רב קהילת 'ישראל הצעיר' רמת פולג, נתניה, דוקטורנט למחשבת ישראל באוניברסיטת בר אילן, ומחבר ספר 'עומק הפשט' על פרשות השבוע; מרבני 'צ'הר'